

Received / Makale Geliş Tarihi 16.11.2023
Published / Yayınlanma Tarihi 31.01.2024
Volume / Issue (Cilt/Sayı) 8 (38)
ss / pp 97-109

Review Article / Derleme Makale
10.5281/zenodo.10627786
Mail: editor@pejoss.com

Mustafa Kaynak

[https:// orcid.org/0009-0001-9185-4540](https://orcid.org/0009-0001-9185-4540)

İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul / TÜRKİYE

ROR Id: <https://ror.org/00qsyw664>

Ayşe Koyuncu

<https://orcid.org/0009-0002-5698-0645>

İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul / TÜRKİYE

ROR Id: <https://ror.org/00qsyw664>

Yavaş Şehir Hareketinin Yerel Yönetimler Üzerindeki Demokratik Etkisi

The Democratic Impact Of The Slow City Movement On Local Governments

ÖZET

Sosyal Medyanın hayatımıza girmesiyle birlikte toplumların kendine has özelliklerinin azalarak birbirlerine benzemeye başlaması hızla etkisini göstermiştir. Dünya üzerindeki sınırlar kaldırıldıkça ülkeler ve kültürler birbirine daha da yakınlaşmış ve birbirinin benzeri hayatlar yaşanmaya başlamıştır. Ülkelere ait kültürel değerler, yerini kolay ulaşılabilir güncel akımlara kaptırmıştır. Dünya genelinde yaygınlaşmaya başlayan “Yavaş” hareketi; küreselleşme süreciyle aynılan toplumların kültürel özelliklerini koruyabilmeleri ve geleneksel değerlerinin devam etmesi için önemli bir adım olmuştur. Yavaş Hareketi ile birlikte bir yandan Küreselleşmenin “kolaylık” sağlayan konforu kullanılırken diğer yandan kültürel mirasın yapı taşı olan toplumsal geleneğin “kendine özgünlüğünü” korumak için adım atılmıştır. Küreselleşme kavramının değerleri alt üst etmesiyle birlikte ortaya çıkan “yavaş” hareketi aynı zamanda yerel yönetimlerin daha da ön plana çıkmasını ve demokratik süreçte yerleşmenin önemini de ortaya çıkarmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yavaş Şehir, Yerel Yönetim, Demokrasi, Küreselleşme, Kentsel Yaşam Kalitesi.

ABSTRACT

With the introduction of social media into our lives, the decline in the unique characteristics of societies and their resemblance to each other has shown its effect rapidly. As the borders on the world are removed, countries and cultures have become closer to each other and similar lives have started to be lived. The cultural values of countries have been replaced by easily accessible current trends. The "Slow" movement, which has become widespread around the world, has been an important step for societies that have become the same with the globalization process to preserve their cultural characteristics and to continue their traditional values. With the Slow Movement, on the one hand, the comfort of globalization that provides "convenience" is used, and on the other hand, steps have been taken to preserve the "uniqueness" of social tradition, which is the building block of cultural heritage. The "slow" movement, which emerged with the concept of globalization turning values upside down, has also brought local governments to the forefront and revealed the importance of localization in the democratic process.

Keywords: Slow City, Local Government, Democracy, Globalization, Urban Quality of Life.

1. GENEL KAVRAMLAR

1.1. Küreselleşme Nedir?

Fransızca “glop” (globe) kelimesinden türetilen “global” kavramı, Türkçedeki karşılığı olan “Küresel” şeklinde literatüre geçmiştir. Günümüzde bu kavram dünya genelini ifade edecek şekilde kullanılmaktadır. Yerkürenin tamamından bahsetmek için kullanımı oldukça yaygındır. Sosyal bilimler kapsamındaki çalışmalarda da küresel kavramı sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Clark ve Knowles’ın (2003) çalışmasında “dünya çapında” ifadesi “küresel” kavramına karşılık olarak kullanılmıştır. Mekan, köy, kültür, ürün, strateji, sistem... vb. kavramlar “Dünya çapında” betimlemesiyle birlikte kullanıldığında aslında kavramların kapsayıcı, minimize, yaygın, standardize edilmiş, geniş kapsamlı ve açık gibi betimlemeleri de içine alan tamlamalarla aynı manayı taşıdığı görülmektedir.

Küreselleşme kavramının net bir tanımı yapılmamış olmasına rağmen ortak kullanımındaki şekli incelendiğinde “yerkürenin tamamına yayılma” “yerkürenin tamamını etkileme” gibi ifadelerle rastlamak mümkündür. Küreselleşmenin alt metninde yer alan önemli unsur; birlikte kullanıldığı kavrama göre değişen manasıyla birlikte, yerel düzeyde alınan kararların ve oluşturulan politikaların ülke sınırlarını da aşarak, diğer ulusların sınırlarından rahatça geçmesi ve sınır ötesine rahatlıkla ulaşarak diğer ülkeleri, sistemleri etkileyebilecek gücü içinde barındırmasıdır. Küreselleşme kavramını; dünyanın “bireysel” yaşamlardan uzaklaşarak, iç içe girmiş birbirinin benzeri yaşamlara dönüşmesi sürecinin genel adı olarak tanımlamak mümkündür.

1.2. Küreselleşme Tarihi

Küreselleşme hareketinin tarihçesine baktığımızda üç farklı dönemden geçtiği görülmektedir. Küreselleşme hareketi 1870’li yıllarda başlamasına rağmen küresel kavramının kullanılması Mayıs 1943’e kadar uzanmaktadır. İkinci Dünya Savaşı’nın başlamasıyla birlikte, dünya genelinde, ülkeleri politik alanda yoğunlaşmaya başlaması küreselliğin daha çok hissedilmesini sağlamıştır. O dönemin yazılı medyasında küresel kavramının kullanılması dikkat çekmektedir. 1964 yılında yayımlanan ve Marshall Mc Luhan’a ait olan “*Understanding Media: The Extensions of Man*” kitabında, dünyanın “küresel köy” şeklinde adlandırıldığı görülmektedir. Kitapta geçen bu kavram; medyanın gücüyle, dünyanın farklı bölgelerinde meydana gelen yeni kolektif tarzlarla birlikte dünya çapında oluşan daralma ve bahsederek, yerkürenin topyekûn bir yapı şeklinde algılanması hususuna ilişkin “küresel köy” kavramının kullanıldığı görülmektedir.

Küreselleşme tarihinin ilk dönemi, 1870-1913 yılları arasında gerçekleşen süreyi kapsamaktadır. Birinci Dünya Savaşı ile birlikte başlayan ikinci küreselleşme dönemi incelendiğinde ilk dönemle önemli ölçüde benzerlikler içerdiği ve ilk döneme yeniden dönüş sinyalleri verdiği görülmektedir. İkinci Dünya Savaşı’nın bitimini takip eden yıllarda başlayan sancılı ekonomik sıkıntılarla birlikte üçüncü küreselleşme dönemi başlamıştır. Savaşı takip eden yıllarda, ülkelerin dış ticarete bakış açısının değişerek ülkeler arası ticaretin serbest hale getirilmesi için önemli kararlar alınmış olması, çokuluslu şirketlerin daha değerli hale gelmesi, Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) tarafından oluşturulan politikaların dünya ekonomisine derin bir şekilde etki etmesi ve işçi göçünün Batı Avrupa başta, dünyanın çoğu bölgesinde önemli değişiklikler yapması, küreselleşme bağlamında yaşanan gelişmeler arasında yer almaktadır.

1973-80 yıllarına rastlayan dönemde; petro-dolarların etkili olduğu görülmektedir. Petrol ihracatçısı olan ulusların güç olarak kullandığı petro-dolar, gelişmiş sanayiye sahip ülkelerdeki büyük finans kuruluşları aracılığıyla, içe dönük sanayileşme stratejisi ile politika oluşturmuş ulusların artan finansman ihtiyacını gidermek amacıyla az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere aktarılmaya başlanmıştır. Böylece, uluslararası özel finansal akımlar, kısa zaman içinde gözle görülür bir ivme kazanmış, özel finans piyasalarının kıymetini yükselterek günümüzdeki küresel akımın öncü adımını oluşturmuştur. Yaşanan bu gelişmelerin sonucu olarak meydana gelen uluslararası borç krizleri aşılabilir düzeylere ulaşmasıyla birlikte bu sistemin sona ermesi, uluslararası kurum ve kuruluşlar yönetiminde neoliberal politikaların az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin çoğunluğunu etkileyecek bir şekilde etkisini hissettirmesi ve bugün küreselleşme adıyla ifade edilen sürecin somutlaşmasını sağlamıştır (Şenses, 2004:13-54).

Küreselleşmenin neoliberal bir zeminde kendine yer bulmasında ve derinleşerek kök salmasında; sanayisi gelişmiş ülkelerin ve uluslararası finans kuruluşların (IMF ve Dünya Bankası gibi) önemli bir etkisi olmuştur. Kuruluşundan bu yana, kısa dönem yaşanan finansal istikrarsızlık sebebiyle az gelişmiş ülkelerin ekonomi politikalarına müdahale eden Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund) IMF’ye 1980’li yıllarda Dünya Bankası’nın da katılmasıyla birlikte; küresel finans düzeni yeni bir zemine taşınarak az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için iktisadi uyum politikaları oluşturulmuştur. Bu durum, özellikle

dış ticaretin serbest bırakılarak yaygınlaşması ve kamu kurumlarının özelleştirilmesi gibi konularda fazlaca etkili olmuştur. Yedi yıllık bir süreyi kapsayan uzun Uruguay müzakere süreci ile 1995 yılında ülkemizin de aralarında bulunduğu toplam 123 ülkenin katılımıyla Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) kurulmuştur. Neoliberal küresel düzenin kurumsal yapısı, kurulan bu yeni ticaret örgütünün güçlü bir temel oluşturması ile daha güçlü hale gelmiştir. DTÖ'nün bu kurumsal yapı içindeki görevi, az gelişmiş ülkelerin bazı önemli alanlarda hareket kabiliyetini kısıtlayıcı denetim mekanizmaları oluşturmasıdır. Bu sayede ülkeler arası rekabette gelişmiş ülkelerin rekabet alanı sınırlandırılmıştır.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasına paralel olarak, birliğin parçası olan sosyalist ülkelerde de neoliberal bir başkalaşım yaşanmaya başlamıştır. Asya Krizi, neoliberal ekonomi modelinin savunucuları açısından önemli bir gelişmedir. 1997 yılında ortaya çıkan kriz, neoliberal küreselleşmeye karşı az gelişmiş ülkelere verdiği destekle oldukça radikal bir gelişme modeli oluşturan Doğu Asya ülkelerinin piyasadaki gücünün ve iktisadi etkisinin kırılmasını sağlamıştır.

Küreselleşme sürecinde; sanayileşmiş ülkelerin kalkınma sorunsalına kendi çıkarları doğrultusunda yaklaşımları ve oluşan dengesiz güç ilişkileri, az gelişmiş ülkelerle ilişkilerinin asimetrik bir doğrultuda gelişmesine yol açmıştır.

1.3. Küreselleşme Karşıtı Yavaş Hareketi Nasıl Başladı?

Küreselleşmenin; “özel” olmaktan, tabiri caizse “şahsına münhasırlık” olgusundan uzaklaştırarak ‘tek tipleştirici’ etki yapması, kültürlerin kendine has dokusunu törpüleyerek kültürleri tek tipe dönüştürmesi, yerele özgü olma özelliğini yok etmeye neden olmaktadır. Küreselleşme süreci ile başlayan aynılaşıma; tüm restoranlarında aynı standartları uygulayan “fastfood” (hızlı yemek) zincirine sahip McDonalds ile anılarak “McDonaldslaşma” ismiyle tabir edilmektedir (Delal, 2019).

Küreselleşmenin aynılaşıma başlaması “Yavaş Hareketi”nin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Küresel ekonomi sebebiyle “kültür” dünyanın her yerinde aynılaşıma başlamıştır. Uluslararası şirketlerin farklı ülkelerde bulunan şubelerini kontrol amacıyla oluşturduğu standartlar zinciri de aynılaşıma sürecine büyük etki etmiştir. Standartlaşma, bir anda tüm sistemleri ele alarak, hızlı bir şekilde günlük aile yaşamından, yemek ritüellerine, seyahat tercihlerinden kıyafet seçimine kadar pek çok alanda etkisini göstermiştir. Toplumsal kültürün eski dönemde zamana yayılan değişimlerine karşı son dönemde yaşanan hızlı değişim tablosu, günümüzde geleneklerin yerini yeni trendlerin almasına ve birçok kültürel değerun unutulmasına sebep olmuştur.

30 Kasım 1999’da, Washington eyaletine bağlı Seattle’da (Amerika Birleşik Devletleri) gerçekleştirilen Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Zirvesi’nde halkın toplantıyı protesto etmesiyle birlikte, küreselleşme karşıtı sosyal değişim hareketinin fitili ateşlenmiştir. Küreselleşmeye karşı oluşan toplumsal muhalefet, Seattle protestoları sayesinde toplumsal gerçeklik statüsü kazanmıştır. Bu protestolar, kendinden önce yaşanan sosyal hareketlerin dışında kalarak kendine özgü bir niteliğe sahiptir.

Küreselleşme karşıtı hareketler, beş temel özellikte tanımlanabilir. Teknolojinin önemi, çoğulculuk, liderin yokluğu, değişen sınıf yapısı ve örgütlenme şekli olarak adlandırılan bu özellikler, hareketin sağlam temeller üzerinde devam etmesini sağlamaktadır. Teknolojik alt yapının kullanılmasında, örgütlenme safhasından eylem safhasına kadar bu hareketlerin tüm aşamalarında, teknoloji ile hareketlerin birlikte yürütüldüğü görülmektedir. Yavaş hareketinin varlığını sürdürebilmesi için gerekli teknolojik donanımların, yerinde ve tutarlı bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Çoğulculuk özelliği, “yavaş” hareketlerinin heterojen yapısına dikkat çekmekte ve çok kültürlü/çok uluslu bir hareket olduğuna vurgu yapmaktadır. Liderin yokluğu, aynılaşıma ile karşıtı hareketlerin bireysel bir örgüt yapısı olduğunu vurgulamaktadır. Sınıf yapılarındaki değişiklik ve hareketlerin sosyal tabanı, akımın ortaya çıktığı toplumlara ait sınıfsal niteliklere gönderme yapmakta ve karşıt fikrin çıkmasına sebep olan koşulları ortaya koymaktadır. Örgütlenmeye ait şekil ise, tüm evrelerde alınan demokratik kararların sürecini ve örgütün yönetim ağını ortaya koymaktadır (Ünal ve Zavalsız, 2016).

Günümüz yaşantısında insanların ihtiyaçlarını sınırsız bir şekilde karşılayan ve hatta yeni ihtiyaçlar oluşturan modern kapitalizm, insanların çılgınlığa dönüşen tüketim kültürü sebebiyle doğal kaynakları da acımasızca yok etmektedir. Yok olan yağmur ormanları, türü tehlikeye giren canlılar bu tüketimin sonuçlarından bazılarıdır. Tüketim kültürünü beslemek amacıyla oluşturulan üretim sistemleri, üretimin hızını arttırmıştır. Mevcut iş, ne kadar kısa zamanda yapılırsa ve miktarı ne kadar fazla olursa, kalitesi de o kadar az olmaktadır. Yapılan işi hızlıca bitirme kaygısı yüzünden kalite kontrolü çoğu zaman es geçilmektedir. Ekonomik rekabet ortamında yer etme kaygısı düşünüldüğünde, yavaş hareketinin ortaya çıkması esasen beklenen bir gelişmedir (Özmen vd., 2016). Bu noktada nitelik problemi, hız konusunda

gelen birçok eleştiriden biridir. Nitekim aynı anda iki farklı şeyi üstelik de süratle tamamlayarak ortaya koyma düşüncesi bize oldukça zekice, etkili ve zamana efektif kullanımı açısından pratik olduğu için daha “modern” geliyor. Ancak işin özüne bakıldığında, iki şeyin de özenilmeden yapıldığı ve aslında o kadar da iyi yapılmadığı manasına gelmektedir.

Yavaş hareketini kısaca tanımlarsak; küreselleşmeyle birlikte iletişim ve ulaşım teknolojilerinin hızla gelişmesi sonucu değişen ve dönüşen toplumsal hayatın insanlar üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak ve insanların “hayatı zevkli kılacak unsurları” gözden kaçırmamasını engellemektir. Yavaş hareketi, günümüz insanları tarafından olumsuz olarak algılanmakta, hızlı olmak ise daha mübah sayılmakta hız kavramı ile daha başarılı, daha güçlü olana atıfta bulunmaktadır.

Mete Sezgin ve Şafak Ünüvar’a göre (2011: 108): yavaş hareketi, küreselleşmenin bir sonucu olarak oluşan hızlı yaşama karşı oluşturulan bir tepki ve kültürün korunması çabası, hayatın sunduğu olumlu deneyimlerini yaşama, zamanı yetiştirme çabası olmadan acil ve acele işleri azaltarak, yaşamımız boyunca geçirdiğimiz zamanın kalitesini arttırmak üzere ortaya çıkan hareketleri kapsamaktadır.

Zaman mevhumu günümüzde herkes için artık eskisinden çok daha fazla değerli olmaya başlamıştır. Hayat daha hızlı akmaya başlamış ve zamanın kıymetli olduğu ve efektif kullanılması gerektiği söylemleri zamanın geçirilmesi söylemlerine göre daha önemli bir hal almıştır. Maruz bırakılan reklamlar, bireylere, daha hızlı olma, tüketim alışkanlıklarını mevcut sisteme göre şekillendirme ve değiştirmeyi dayatmaktadır. Hızlanma ihtiyacı farkında olmadan tüm bunların kabul edildiğini ilan etmektedir. Bilgisayara bir yazılımı yüklerken, internette bir site üzerinde hesap açarken sürecin sonuna hızlı bir şekilde ulaşmak için çabalamak ve "Bütün hüküm ve şartları okudum" yazısını görerek o aşamayı geçmekte acele etmek de günümüzde sunulan tüm bu gündelik ritüellerin bir sonucudur. Bireyler, yaşam standartlarını modern yaşamda empoze edilen hızlı yaşam biçimlerine göre şekillendirmektedir.

Yavaşlama felsefesi, Christopher Richards’a (2011) göre küreselleşme ile birlikte dayatılan hızlı yaşam temposunda ara sıra soluklanmaya ve eleştirel bir bakış açısıyla etrafa bakmaya yardımcı olma potansiyelini barındırmaktadır ve hazırladığı Yavaş Hareketi Manifestosu’ndan da bu hareketin felsefesi açıkça anlaşılabilir:

Bizi hızlanmaya zorlayanlar var. Direniyoruz! Ne bayrak kaldıracacağız ne de tükeneceğiz. Ofiste ve yollarda yavaşlayacağız. Alanlarda ve caddelerde yavaşlayacağız, tepelerde yavaşlayacağız, asla teslim olmayacağız! Çevrenizdekiler hızlanırken siz yavaşlarsanız bizden birisiniz demektir. Diğerlerinden biri değil bizden biri olduğunuz için gurur duyun. Çünkü diğerleri hızlı biz ise yavaşız. Yapmaya değer bir şey varsa onu yavaşça yapmaya da değer. Bazıları doğuştan yavaştır. Diğerleri buna mecbur kalırlar. Ancak bir fincan sabah çayıyla yatakta uzanmanın insanoğlunun en iyi hali olduğunu bilen birileri hâlâ var.

Halkların bir arada ve güven içinde yaşamaları amacıyla kurulan kentler, güvenlik amacından uzaklaşarak insanların hızlı hareket etmesi ve hızlı çalışmalarına yönelik dizayn edilmeye başlanmıştır. Küreselleşme sonucu evrilen kentler; İnsanların birbirlerine destek vererek yaşadığı, sosyalleştikleri, el emekleriyle yaptıkları ürünleri aralarında paylaştıkları korunaklı yaşam alanları olmaktan, insanların sadece tüketim üzerine kurgulanan bir hayat sürdükleri mekanlara dönüşmüştür.

Kısıtlı bir zaman dilimini yaşayan insanın yalnızlaştırılarak tüketime yönlendirilmesiyle hızlı şehirlerde yaşayan bireyler için gıdadan uzak sağlıklı olmayan hazır yemekler, kirli hava, saatler boyu süren trafik modern yaşamda olmazsa olmazlar olarak görülmeye başlanmıştır. Popüler kültür tarafından sunulan yaşam tarzı; sürekli zaman sıkıntısı yaşayan bireylere, çalışanları işine gitmek için aceleyle hareket eden iş insanlarına ve bir zamanlar keyif sembolü olarak görülen kahveyi ayaküstü tüketilen bir içeceğe dönüştürmüştür. İnsanların sürekli olarak bir yerlere ve bir şeylere yetişme telaşı içerisinde olmasından ötürü zevk alarak yenen bir yemek yerine ayakta alelacele tüketilen “fastfood”lar, mahalle kültürüyle yoğrulan ve birbirine selam vererek güne başlayan insanlar yerine yerel esnaf bir tarafa kapı komşusunu bile tanımayan “modern insan” hayatının sürdürülebilir olması imkansızdır.

1.4. Yavaş Hareket Akımları

Küreselleşme sürecini tanımlayan anahtar kelime hızdır. Günümüz sistemleri tüketim kültürünü beslemek ve hızlı hareket etmek üzerine kurulduğu için, tüm mecralarda “hızlı olun” ve “zamanı yakalayın” sloganları vurgulanmaktadır. Reklam sektörünün pazarlama becerileriyle bize sundukları reklamlarda; enerji patlaması yaşatan içeceklerinden saçları ahenkle dans ettiren şampuanlara hatta anında hamuru kabartan mayalardan şipşak hazırlanabilen ısıt ve ye şeklindeki yiyeceklere varıncaya dek daha pek çok

ürünün pazarlanmaya çalışılması ve giderek daha çok insan tarafından bu ürünlerin tercih edilir özellikle yalnız yaşayan bireyler hızlı bir yaşam temposuna yönlendirmektedir.

Küreselleşmeye ve hızlı tüketime protesto etmek amacıyla ilk olarak yavaş yemek anlamına gelen “Slow Food” hareketi ile start alan Yavaş Akımı, pek çok alana yayılmıştır.

1.5. Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketi

Hızlı yaşamla birlikte artık kendi kendine yetemez hale gelen kentler dünyanın farklı yerlerindeki kaynakları mesafesine bile bakmadan bencilce ve bilinçsizce tüketirken doğaya ve insanoğlunun geleceğine de tamiri zor zararlar vermektedir. İnsanlara algı yoluyla dayatılan hızlı tüketim odaklı yaşam tarzının aslında hiç de mutluluk ve huzur vermediği anlaşılınca yeni bir yaşam tarzına ihtiyaç duyulmuş ve böylece Cittaslow hareketi, kentsel boyutta varlık göstermeye başlamıştır.

Cittaslow’un sahip olduğu felsefe, hayatın zevk alınarak yaşanması gerektiğini savunmaktadır. Küresel çılgınlığın hızı arasında varlığını sürdürmeye çalışan şehirlerde; insan yaşamının zorlaşmasıyla birlikte yeni arayışlara girilmiştir. Yavaş şehirlerde yaşam kalitesinin artırılması, sosyal alanların korunması, kendine yeten ve sürdürülebilir, alt yapısı sağlam, doğasına sahip çıkan, inovasyona değer veren, ama aynı zamanda teknolojinin kolaylıklarından bilinçli bir şekilde faydalanan kentlerin bu hızlı yaşam tarzına alternatif olması hedeflenmiştir. Bu kentlerde el emeği sanata, geçmiş kültürlerine ve gelenek-göreneklerine değer veren yeni bir yaklaşım olarak doğmuştur.

Gerek dünya ölçeğinde gerekse Türkiye’de hayli yaygınlaşmaya başlayan yavaş şehirler, globalleşen hayatın dayattığı hızdan kurtularak biraz daha sakin bir yaşam sürmek isteyen insanlar için alternatif bir unsur olmanın yanı sıra yerel yönetimler açısından da sürdürülebilir bir kalkınma modeli olarak kullanılmaktadır (Baldemir vd., 2013). Yerel kalkınma modeli olarak görülen yavaş kent akımı; sürdürülebilir turizm kapsamında; tabii kaynakların korunarak bilinçli bir şekilde kullanılmasını, geçmişten günümüze ulaşan tarihi ve kültürel dokunun değerlendirilmesini ve tüm bu manevi mirasın gelecek nesillere aktarılmasını da amaçlamaktadır (Zorlu ve Yılmaz, 2014).

Sakin kent akımı; sürdürülebilirlik için çevre, ekonomi ve eşitlikten oluşan bir model üzerinde durmaktadır. Bu model 3-E modeli (Enviroment “Çevre”), (Economy “Ekonomik Büyüme”) and (Equity “Eşitlik”) şeklinde adlandırılmaktadır (Knox ve Mayer, 2006 s.42). Campbell de (1996) tasarladığı 3-E modelini sakin şehir kriterlerinin sürdürülebilirliği ile ilişkilendirmektedir.

3-E Modelinden bulunan (enviroment) “Çevre”, hava kalitesinin kontrol edilmesi, atık yönetimi, çevresel ışık kirliliğinin önlenmesi, inovatif enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi, çevre sürdürülebilirlik değerlerinin korunmasını hedeflemektedir.

Modelde tasarlanan ölçütlerin bir kısmı direkt olarak (Economy) “ekonomik büyüme” başlığının konusudur. Bu bağlamda, sakin kent hareketinin, yerele özgü ürünlerin ve geleneksel etkinliklerin korunmasını, kültürel faaliyetlerin tanıtılmasını, şehrin göz alıcı ve prestijli mekanlarında yerel pazarların kurulmasını ve organik tarım ürünlerinin artırılmasını desteklemesi örnek olarak verilebilir. Bunun yanında bölgesel gastronomi kültürünün muhafaza edilmesi için planlamayı, yerel bölgedeki üretim girişimlerinin ve el sanatları faaliyetlerinin teşvik edilmesini önermektedir.

Sakin Kent kriterlerinde (Equity) “Eşitlik” başlığı direkt olarak yer almasa da “sosyal uyum” ve “katılım” kriterleri ile bu kavrama karşılık çalışmalar yürütülmektedir. Endüstriyel ürünlerden ziyade yerel ürünlere odaklanarak hareket etmek sakin şehirlerin sürdürülebilirlik bağlamından ayırmaktadır (Ekincek, 2014, s.8). Sürdürülebilirlik; genel olarak kaynak kullanımının kontrolüne odaklanırken yavaş akımı, yerel ekonomi unsurları olan yerinde üretimi, yerel demografik yapının ve etnik farklılıkların korunmasını ön planda tutmaktadır. Bu bağlamda Cittaslow, sürdürülebilirlik başlığında yer alan kaynakların verimli kullanılması amacıyla çevre ve yaşam kalitesinin artırılması konularına odaklanmıştır (Mayer ve Knox, 2006, s.27).

Sürdürülebilirlik için kullanılan bu model ile birlikte önemli “katılım” da önemli bir unsur olarak görülmektedir. Farklı kültürlerle sahip toplulukların kent çatısı altında birlikte ortak yaşam sürdürmeleri ve yaşadıkları kente kendilerini ait hissetmelerini sağlayan bir kentlilik bilinci oluşması sürdürülebilirliği sağlamaktadır. Bu farklı vizyon; halkın aidiyetini arttıracak kamusal alanların, paylaşım sağlayacağı buluşma mekanlarının tasarımını içermektedir. Şehir planları tasarlanırken bu vizyona göre yeniden yapılandırılmaktadır (Sugranyes ve Mathivet, 2010, s.312).

1.6. Yavaş Kent (Cittaslow) Kriterleri

Cittaslow Birliği, cittaslowturkiye.org/tr adresinde yer alan bilgilere göre; 1999 yılında İtalya'nın Greve in Chianti kentinde kurulan ve nüfusu 50.000 altında olan kentlerin üye olabildiği uluslararası bir belediyeler birliğidir. Kentlerin birlik üyesi olabilmesi için birlik tarafından belirlenen ölçütleri gerçekleştirmesi gerekmektedir. Kriterlere uygunluğu sağlamak amacıyla kentlerin projeler geliştirmesi ve bu projeleri uygulaması gerekmektedir. Bir kentin üye olması için, birlik tarafından yapılan değerlendirmede belirlenen ölçütlerden 50 puan ve üzeri not alması gerekmektedir. Birlik tarafından 1999 yılında belirlenen kıstasların İtalya veya Avrupa'yı aşarak dünyaya yayılmasıyla, evrensel bir boyut kazanmıştır.

Kriterlerin oluşturulması aşamasında "Uluslararası Bilim Komitesi" tarafından yürütülen çalışmaların yönetim kurulunca onaylanmasıyla birlikte üye olmak isteyen kent için oluşturulan yeni ölçütler ilk aşamada bir yıl boyunca deneme sürecinden geçer. Örneğin; çevre politikaları kapsamında hava kalitesini yükseltmek için çalışma yürütmeyen kentler bu kriterden puan alamaz, yaptığı çalışmaları analiz raporlarıyla belgeleyen kentler ise tam puan alırlar. Yedi başlık altında toplanan Cittaslow kriterleri şu şekilde sıralanabilir; çevre, altyapı, kentsel yaşam kalitesi ve tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkarlara dair politikalar, misafirperverlik, farkındalık ve eğitim planları, sosyal uyum ve ortaklıklardır.

Bu politikalar altında yer alan kıstasların yerine getirilmesi amacıyla belediyeler tarafından projeler oluşturulması gerekmektedir. Sunulan projeler, her politika altında yer alan kriterleri karşılama oranına göre değerlendirilmektedir.

1.6.1. Çevre Politikaları

Çevre politikaları kapsamında; hava, su gibi yaşamın gerekliliği olan kaynakların yasalarla belirtilen kriterlere uygun olduğunun belgelenmesi, içme suyu tüketim miktarlarının takip edilerek kıyaslama yapılması, katı atık ayrıştırma ve kompost üretiminin desteklenmesi, inovatif enerjinin değerlendirilerek ve yenilenebilir enerji kaynaklarının verimli bir şekilde kullanılması yönünde halkın teşvik edilmesi, görsel çevre, ışık ve ses kirliliğinin azaltılarak yaşam kalitesinin yükseltilmesi, biyo çeşitliliğin korunması ve enerji topluluklarının kurularak teşvik edilmesi yer almaktadır.

Küreselleşme ile birlikte teknolojinin ve bilişimin hayatımıza nüfuz ederken doğal kaynakların da tüketilmesiyle Yavaş Kent hareketi kapsamında yürütülen çevre politikaları ile doğanın korunması ve yaşam kalitesinin artırılması hedeflenmektedir.

1.6.2. Altyapı Politikaları

Altyapı çalışmaları tarih boyunca en çok gereksinim duyulan alanlardan biridir. Bu alanda uygulanan politikalar kapsamında; bisiklet yollarının artırılması, bisiklet yollarının daha kullanılabilir hale getirilmesi, özel taşıt kullanımının azaltılabilmesi için toplu ulaşımın özendirilmesi ve kullanımının artırılması, eko ulaşım sistemlerinin geliştirilmesi yer almaktadır. Ayrıca bu politikalar kapsamında; sağlıkta ve ulaşımında erişilebilirliğin artırılması özellikle engelli, yaşlı, çocuklu bireylere yönelik mimari engellerin bertaraf edilmesi gibi çalışmalar da yapılmaktadır.

1.6.3. Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları

Yavaş Hareketinin en önemli hedefi Kentsel Yaşam Kalitesinin artırılmasına yöneliktir. Çevre Politikaları ve altyapı politikaları da bu amacı destekler nitelikte tasarlanmıştır. Bunlarla beraber; olağanüstü ve beklenmedik acil durumlar açısından hazırlıklı olan, kapsayıcı ve bütüncül bir anlayışla vizyoner, hızlı çözümler ortaya koyarak yüksek oranda uyum sağlama kapasitesine sahip bilgili ve bilinçli şehirler oluşturarak dirençli kentler oluşturmayı da hedeflemektedir.

Kentsel yaşam kalitesinin artırılabilmesi; maddi ve manevi değerlerin artırılması, kentin sosyal merkezlerinin ve kamuya ait binalarının sosyal yaşama kazandırılması, kent düzeyinde yaşanabilirlik seviyesinin yükseltilmesi için her alanda sürdürülebilir kentsel planlamanın teşvik edilmesi önemlidir. Yerel yönetimlerin, toplumun her kesimine yönelik hizmetlerin üretilmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanarak interaktif hizmetler geliştirmesi, evden çalışma gibi işyerinden uzak mekanlardan çalışmayı sağlayacak tele çalışma sistemlerinin oluşturulması, aynı zamanda geçmişten günümüze uzanan zanaat atölyelerinin yaşatılması, doğal/yerel pazarların oluşturulması sürdürülebilir mimarinin desteklenmesi, sosyal altyapıların oluşturulması, yerel ürünlere değer verilerek bu ürünlerin ticarileşmesine destek verilmesi gibi kent yaşamının kolaylaştırılmasına yönelik projelerin hayata geçirilmesi" de yine bu politika altında değerlendirilmektedir.

Kent yaşamında kalitenin artırılmasına yönelik çalışmalar arasında olmazsa olmaz kriterlerin başında yine yeşil alanlar gelmektedir. Bu kapsamda; kullanışlı yeşil alanların verimli bitkilerle ve meyve ağaçlarıyla donatılması ve/veya oluşturulması, renovasyonla marjinal alanların değerlendirilerek kullanıma sunulması, kentin internet ağına sahip olması, kent içindeki kullanışlı sosyal mekanlarda verimli bitkilerin kullanılması, yeşil alan dizaynında beton miktarının azaltılması da bu kapsamda desteklenen önemli projeler arasında yer almaktadır.

Kentlerin günümüzde baskın bir şekilde hayata etki eden küreselleşmeyle birlikte karşılaştığı krizlere karşı direncini ve rekabet edebilme gücünü arttırmak (Cittaslow) yavaş kent hareketinin odaklandığı durumların başında yer almaktadır. Bu sebeple yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilmesi planlanan projeler kendi yaratıcılıklarına bağlıdır.

1.6.4. Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlara Dair Politikalar

Küreselleşme süreci son elli yılda dramatik bir şekilde gıda talebinin de artmasına neden olmuştur. Beklenmedik bir hızla artan bu talebin karşılanabilmesi yoğun bir üretimle mümkündür. Yüksek miktarda yapılan üretimden geriye; çevre kirliliği, azalan bio çeşitlilik ve giderek daha da fakirleşen toprak geleceğe miras kalmıştır. Üretimin endüstriyel makine kullanımıyla artırıldığı “Yeşil Devrim” Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), tarafından eleştirilmeye başlanmıştır. Tarım alanlarında yüksek miktarda kimyasal madde kullanılan tarım ürünleri sınırlandırılmalı kaynakların gelişigüzel kullanılması durdurulmalıdır. Küçük çaplı tarım ve bireysel bahçelerin değerlerini arttırmak ve tarım koruyarak sağlıklı besin üretimini tekrar canlandırmak gerekir. Örneğin; toprağı korumak için derine inmeden yapılan tarımı teşvik etmek, yer örtücü bitkilerin sürekliliğini sağlamak, tarım sonrasında toprak üstünde kalan organik kalıntıları yerinde bırakmak, ekilen ürünü belli aralıklarla değiştirmek suretiyle toprağın mineral zenginliğini arttırmak, susuz tarımı teşvik ederek su kaynaklarını verimli bir şekilde kullanmak, tarımda tüketilen su miktarını minimuma indirmek, gübre kullanımında sınırlandırma getirmek vb. düşünülebilir.

Her kentin varlığını sürdürebilmesi ve yavaş kent kategorisine alınabilmesi için üretim ve tüketim alanlarında da gelenekseli koruyacak türde adımlar atması beklenmektedir. Bu amaçla; birlik tarafından kentlerin, besin değeri korunmuş gıdaların üretilmesinde doğaya dost bir sistem kullanılması, erişilebilirliği yüksek üretim sistemine geçiş sağlayan Agroekoloji yaklaşımının benimsenmesi ve geliştirilmesi beklenmektedir. Bu yaklaşım; gıda üretiminin ekolojik duyarlılığı olan, ekonomik uygulanabilirliği yüksek ve adaletli dağılımı sağlayacak şekilde dengelenmesini amaçlamaktadır. Adil sosyal düzeni destekler, etnik kimliklerin korunmasını ve kırsal yaşamın güçlenmesini sağlar. Doğayla dost bu yeni üretim modeli kısaca “Organik Tarım” olarak adlandırılmaktadır. Bu kapsamda tarımda genetiği değiştirilmiş gıda (GDO) da yasaklanmalıdır.

Bu politika altında çalışmalar sürdüren yerel yönetimler; kırsal bölgelerde yaşayanların da hizmetlere erişimini arttırmak suretiyle kırsal bölgelerin değerini arttırmalıdır. Kamusal yemek üretim alanlarında organik ürünler kullanılmasını teşvik etmelidir. Geleneksel el sanatları teşvik etmeli ve bu suretle geleneksel iş tekniklerinin değerlerinin artırılması için çalışmalarda bulunmalıdır. Bu alanda çalışmalar sürdüren esnaf/sanatkârların el yapımı/etiketli veya markalı ürünlerini destekleyerek geleneğin sürdürülebilirliğini arttırmalıdır. Bölgenin yemek kültürüne dair çalışmalar yürütülerek tat atölyelerinin oluşturulması ve bu atölyelerde yerli halk tarafından üretilmiş organik malzemelerin kullanılması, bölgeye ait ananelerin korunarak kültürel değerlerin yaşatılması, yerel konaklama kapasitelerinin yükseltilmesi çalışmaları da yine mevcut politika başlığında değerlendirilmektedir.

1.6.5. Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Planlar

Cittaslow Birliğinden üyelik talep eden yönetimlerde hayata geçirilmesi gereken projelerin sürdürülebilmesi için paydaşların eğitimi de önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda; eğitimcilerin, yöneticilerin ve personellerin düzenli olarak eğitim alması gerekmektedir. Cittaslow çalışmalarına destek veren dernekler ile yerel yönetimlerin iletişim kurmaları, yavaş kent marka çalışmalarının desteklenmesi, resmi logonun basılı materyallerde ve yerel yönetime ait web sayfasında kullanılması gerekmektedir.

Yerel halkın desteği alınmadan başlanan hiçbir proje olumlu sonuçlanamayacağı için Cittaslow hareketinin hayata geçmesindeki en büyük paydaş yerel halktır. Bu nedenle halkın katılımının artırılması için halka yavaş kent kavramının ne ifade ettiğini anlatan dersler verilmesi, önemli yönetsel kararlarda tabandan tavana kadar katılımın sağlanması gerekmektedir. İyi karşılama, misafirperverliğin göstergelerinden biridir. Esnafın ve tur operatörlerinin farkındalıklarını arttırmak, yavaş güzergahlar belirlemek de yerel otlere olan rağbetin artmasına destek vermektedir.

1.6.6. Sosyal Uyum

Sosyal uyum, her alanda sağlandığında anlamlı olabilmektedir. Dünya genelinde yüzyıllardır süregelen bir göç kültürü olduğunu kabul etmek gerekir. Bölgedeki azınlıkların ayrımcılığa maruz kalmaması için çalışmalar yapılması, mahallelerdeki demografik yapının farklı etnik kökenli sakinleri de kapsamı, toplumsal ortaklıkların yürütüldüğü sivil toplumların varlığı Cittaslow'un birleştirici etkisi altında yer almakta ve yerel yönetimin daha da başarılı işlere imza atmasını sağlamaktadır. Bu hareket demokrasinin eşitlik ilkesiyle açıklanabilir. Ayrıca toplumun her kesimine hitap edecek çalışmalar da yapılarak sosyal uyum artırılmalıdır. Örneğin; gençlere yönelik hizmetlerin sunulduğu sosyal bir merkezi oluşturulması, gençlerin istihdam edilmesi, annelere çocuk bakımıyla ilgili destek verilmesi, engelli kişilerin entegrasyonu, farklı kültürlerin entegrasyonu gibi çalışmalar yapılmalıdır. Sosyal uyumun artırılabilmesi için gelir dağılımının da dengeli olması gerekir. Bu bağlamda yoksulluğun azaltılması için çalışmalar yapılması, yerel yönetimin kamu konut yatırımlarının olması da sosyal dengenin kurulması konusunda ilerleme sağlamaktadır.

1.6.7. Ortaklıklar

Yavaş Şehir akımının etkisiyle oluşan yavaş yemek (Slowfood) hareketi kapsamında etkinliklerin ve kampanyaların yürütülmesi, bölgeye özgü yerel ve kültürel yemeklerin doğal gıdaları ön plana çıkaracak kurum ve kuruluşlarla desteklenmesi bu başlık altında değerlendirilmektedir. Ayrıca; ülkeler arası ortaklık projelerini desteklemek, gelişmekte olan ülkelerde yavaş şehir ve yavaş yemek anlayışının yayılmasına katkı sağlayacak işbirlikleri yapmak bu alanda kurulabilecek ortaklıklar kapsamında değerlendirilebilir.

2. YEREL YÖNETİMLER

Yerel Yönetim geleneği "komün" geleneğinden gelmektedir. Ortak bir mekanda birlikte yaşamaktan kaynaklanan toplumsal sorunları çözmek ve topluluğun gereksinimlerini gidermek için bir araya gelen örgütlere/topluluklara "komün" adı verilmektedir. Burada kullanılan komün kavramı ideolojik anlamıyla komünizm ile birebir paralellik göstermese de "komünizm" sözcüğü de komün sözcüğünden türetilmiştir. Ertan'a (2002) göre yerel bağlamda özgürleşen ilk birim komünlerdir. "Kendi kendini yönetme geleneğini günümüze taşıyan komün demokrasi, batı demokrasisi ya da temsili demokrasinin temelidir."

İnsanlar; toplu bir yaşamın getirisi olan ihtiyaç ve sorunlar için ortaklaşa karar alınan ve topluluğa hizmet veren bir yapıya gereksinim duymuşlardır. Tarihsel süreçte bu örgütsel yapının devamı niteliğinde olan yerel yönetimler, toplumun ihtiyaçlarını gidermek ve sorunlarına çözüm üretmek üzere yaşam standardını koruma görevine devam etmişlerdir (Özer ve Akçakaya, 2014).

2.1. Yerel Yönetimler ve Demokrasi

Demokrasinin Antik Yunan'a ile başladığı kabul edilir. O dönemde ortaya çıkan site rejimleri sayesinde şehir devletinin yönetilmesi ve halkın günlük yaşantısının düzenlenmesi sağlanmıştır. MÖ 1500-1000'li yıllarda başlayan site rejimi, Sümer, Babill, Eti, İbrani uygarlıklarında da olmasına demokrasi anlamında anılan yönetim eski Yunan uygarlığında bulunan Atina Sitesidir. J. S.Mill, "Bir halk vergi ödüyorsa, ulusal düzeyde olduğu kadar yerel düzeyde de söz hakkı olmalı" sözüyle yönetimlerin demokratikleşmedeki önemine ve gerekliliğine vurgu yaparak halkın her kesiminin yönetime katılması gerektiğini ve bu katılımı yönetimlerin daha demokratik olabileceğini ifade etmektedir (Akdoğan, 2008: 11).

Alexis Tocquevill'e (1994) göre yerel yönetimler "demokrasinin okulu" olarak görülmektedir. Türkiye'de, 1850 sonrasında, şehir yönetimini sağlayan belediyeler, merkezi yönetim tarafından oluşturulan yerel kurumlar olduğu için yerel yönetimlerin ülkemizdeki tarihi çok eski değildir. Tanzimat dönemini ele alırsak; bu dönemde devlet adamları tarafından siyasal katılım, adalet, demokrasi, gibi olgularla yerel yönetimleri oluşturmamışlardır. Şerif Mardin'in (1985) ifadesine göre Osmanlı Devleti'ndeki iktidar ilişkileri, son derece kuvvetli merkezi yapı ile tam aksine yönlendirmelere açık ve çoğunlukla güçsüz bir çevre arasında cereyan etmiştir.

2.2. Yerel Yönetimlere Demokratik Nitelik Kazandıran Unsurlar

2.2.1. Yerel Yönetim Süreçlerine Halkın Katılımının Sağlanması

Bir yerel yönetimin demokratik olabilmesi için işleyişine halkın sürekli katılımı sağlanmalıdır. Bu sayede öncelikli olarak sorunların belirlenmesinde daha sağlıklı ve hızlı mesafe kat edilirken çözüm aşamasında daha isabetli ve etkin kararların alınması noktasında ivme kazanılmış olur. Yerel yönetimlere halkın yüksek katılımı, demokrasinin günümüzdeki karşılığıdır. Demokrasi, yerel topluluklarının kendilerini

yakından ilgilendiren konularda, kendi kendilerini özgürce, demokratik yol ve yöntemlerle yönetmelerini öngörmektedir.

2.2.2. Karar alma ve alınan kararları yürütebilme yetkisi

Demokrasinin varlığını sürdürebilmesi için yönetimdeki karar organlarının seçim yoluyla görevlendirilmesi ve verdiği kararlarda bağımsız olması gerekir. Yönetimin aldığı kararlara halkın katılımının da olması beklenir (Görmez, 1997:71). Günümüz demokrasi anlayışının en temel özelliği katılımdır. Yönetim organları aracılığı ile alınan bağımsız kararlarda yerel halkın da tercihleri yönünde karara etki etme olanağı sunulmalıdır (Özer, 2000:135).

2.2.3. Yetki ve Kaynak Sahibi Olma

Kaynak ihtiyacı, tüm yönetimlerin varlığını sürdürmesinde etkili bir rol oynamaktadır. Yerel yönetimlerde; halkın gereksinimleri doğrultusunda kullanılacak kaynaklara ve bu kaynakları kullanabilecek yetkiye sahip olması beklenir (Görmez, 1997:72). Yerel yönetimin, kaynak sağlaması ve mevcut kaynağını verdiği hizmetlere uygun şekilde yönetebilmek için bütçesini oluşturması gerekmektedir. Demokrasi ile yönetilen yerel yönetimlerde hizmete uygun personel istihdamında, çalışanların eğitimi, maaşı ve hizmete haiz diğer kalemlerde tam bir takdir yetkisi olmalıdır. İhtiyaç doğrultusunda personel niteliklerinin belirlenmesinde, personelin eğitilmesinde etkisinin olması gerekmektedir. Yerel demokrasiden bahsetmek için kaynak yönetimi ve yetki kullanımı konusunda güçlü yönetimlere gereksinim vardır. Sağlam ve güçlü bir demokrasinin ön koşulu; başarılı bir şekilde yönetilen güçlü yerel yönetimlerin var olmasıdır (Aykaç, 2003:16).

2.2.4. Yönetimsel Açıklık

Yerel toplulukların, kendilerine hizmet etmek için oluşturduğu yerel yönetimler tarafından planlanan tüm uygulama kararları, hizmetler, programlar hakkında yerel halkın bilgiye rahatça ve özgürce ulaşabilmesi gerekir (Özer, 2000:135). Bilgi edinme hakkına sahip halkın bu hakkını kullanabilmesi için yerel otorite ile halk arasında çift yönlü bir iletişim akışının olması ve bu iletişim kanalları ile sürekli bilgilendirme ve geri dönüşlerin yapılabilmesi çok önemlidir. Kamuoyu bilgilendirmeden alınan kararlardan ve verilen hizmetlerle ilgili halkın görüşü alınmadan sürdürülen yerel yönetimlerde demokrasiden bahsetmek mümkün değildir (Hill, 1974:87).

İletişim kanallarının sağlıklı kullanımı için verilen hizmetlerde açıklık ilkesinin kullanılması gerekir. Planlanan bütçenin verilen hizmetlere ne oranda harcandığı yönetim tarafından açıklanmalıdır. Halka açık meclis toplantıları düzenlenmeli ve hesaplar denetlenebilir olmalıdır. Halk tarafından yapılan şikayetler dikkate alınarak halkın görüşü değerlendirilmelidir. Bu iletişim kanallarının başında medyanın güçlü etkisi bulunmaktadır. Medya çift yönlü iletişim için kullanılacak en etkili yöntemlerden biridir. Medya; yönetim tarafından verilen hizmetlerin bilgisini halka aktarırken, halkın şikayetleri doğrultusunda da hizmetlerin denetlenmesini ve gözetim görevini güçlü bir şekilde yerine getirir. Bu nedenle yönetimsel açıklığın en önemli parçası doğru iletişim kanallarının kullanılmasıdır. Güçlü ve etkili iletişim, yerel yönetimlerin demokratik bir zeminde hizmet vermesini sağlamaktadır. Mill (1963:65), bu konu ile ilgili olarak *“İnsanlardan vergi ödeyip kanunlara uyması isteniyorsa, bunların ne için olduğu söylenmelidir”* demektedir.

Yerel yönetimlerde demokratik bir zeminden bahsedebilmek için halkın yüksek katılım sağlayabilmesi için her kesimden bireyin demokrasi bilincine sahip olması gerekmektedir. Demokrasinin yerellik niteliğinden bahsedebilmek için demokrasiyi meydana getiren tüm yönetim organlarının sivil toplum örgütleri ve geniş halk kitleleri tarafından benimsenmesi, vazgeçilmez bir hayat tarzı olarak algılanması, korunması ve adaletin bütün kesimler için aynı ölçüde isteniyor olması gerekir (Aykaç, 2003). Yerel yönetim karar organlarının bağımsız olması, aldığı kararları özgürce uygulayabilmesi, halkın yönetim tarafından alınan kararlara katılım sağlaması ve kararları etkileyebilecek güce sahip olması yerel demokrasinin vazgeçilmez ilkeleri olarak görülmektedir (Görmez, 1997:196).

2.3. Türkiye’de Yavaş Akımının Demokratik Yerelleşmeye Etkisi

Roma Kulübü tarafından; 1972 yılında, yayınlanan “Büyümenin Sınırları” isimli raporda *“dünya nüfusunda, sanayileşmede, çevre kirlenmesinde ve gıda üretiminde büyüme eğiliminin bu şekilde sürmesinin dünyanın ekonomik büyümesini sınırlandıracağı”* şeklindeki açıklamayla çevrenin uyarılı olunması gereken bir konu olduğuna dikkat çekmiştir (Aykan, 2010: 557).

Yayınlanan rapordan sonra, Schumacher tarafından kalemealınarak ilk kez 1979 yılında yayınlanan "Küçük Güzeldir" isimli eser, halkın çevre bilinci konusunda farkındalığının artmasında etkili olmuştur (Akçakaya, 2022). Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun 1987 yılında hazırladığı "Ortak Geleceğimiz" adlı raporda ilk kez uluslararası düzeyde "*Sürdürülebilir Kalkınma*" kavramı, gündeme gelerek yönetim organlarının kararlarını etkilemeye başlamıştır.

Kentleşme oranı yükseldikçe, büyük şehirlerin miktarında da artış yaşanmaktadır. Son yüzyılda kentlerde yaşanan bu gelişme, bazı kesimlerce küresel düzeydeki ekonominin büyüme anahtarı ve global sosyo-kültürel değişiklerin eşiği olarak algılanmaktadır (Doğaner Gönel, 2010, s.103). Kentsel yayılım, demokratik yönetimin de ortadan kalktığı, şehir çevresi etrafında oluşan kontrolsüz bir kalkınma modelidir. Düzensiz kentsel yayılmanın, demokrasiden uzak, sorunlu bir yönetime sebep olmaktadır. Aynı zamanda çevrenin olumsuz etkilenmesine, halkın obeziteden solunum rahatsızlıklarına kadar pek çok sağlık sorunu yaşamasına sebep olmasına rağmen bu yayılımın önüne geçmek için planları ve politikaları uygulamanın zor olduğu anlaşılmıştır (Resnik, 2010, s.1852).

Türkiye'deki Cittaslow akımının etkisini görebilmek için bu harekete katılan kentleri incelememiz gerekmektedir. Türkiye'de 2009 yılında İzmir Seferihisar Belediyesinin katılımıyla başlayan yavaş kent akımında 2023 yılı itibariyle 22 şehir yer almaktadır. Cittaslowturkiye resmi sayfası incelendiğinde üye kentlerin tarihi ve coğrafi özelliklerinin tanıtımının yanı sıra Cittaslow katılım kriterlerinin açıklandığını görmek mümkündür. Cittaslow hareketine katılan kentler şu şekildedir: Akyaka – Muğla, Yenipazar – Aydın, Seferihisar – İzmir, Taraklı – Sakarya, Gökçeada – Çanakkale, Halfeti – Şanlıurfa, İznik – Bursa, Perşembe – Ordu, Şavşat – Artvin, Vize – Kırklareli, Yalvaç – Isparta, Gerze – Sinop, Göynük – Bolu, Sürmene – Trabzon, Uzundere – Erzurum, Ahlat – Bitlis, Arapgir – Malatya, Eğirdir – Isparta, Finike – Antalya, Foça – İzmir, Güdül-Ankara, İznik – Bursa.

Cittaslow akımı, hızlı tüketim döngüsüne karşıt, sürdürülebilir kent anlayışıyla alternatif bir yaşam tarzı sunmaktadır. Bu akım günlük hayatı etkileyen küreselleşme, tek tipleştirme, standardizasyon ve kurumsallaşmanın olumsuz etkilerine yanıt olmaktadır. Küresel pandeminin etkisiyle artan tersine göç hareketi yavaş şehirlerdeki yaşamı daha cazip hale getirmeye başlamıştır. Müşterek şehirler, yerel değerlerine ve maddi varlıklarına odaklanmaktadır. Yerel ve küçük çaplı tüccarlara, üretim sektörlerine, hayvancılık ve çiftçilikle uğraşan yerel halka ve aileler tarafından işletilen perakende mağazalarına destek vermektedir (Sezgin ve Ünüvar, 2011, s.146). Bu özellikler sayesinde Türkiye'de halkın yerele olan ilgisi artmakta ve metropol yaşantısından ziyade yereli tercih etmeye başlamaktadır.

Yavaş şehirlerde sürdürülebilirlik, çevresel ve kültürel işbirliğinin sağlanmasıyla mümkündür. Sürdürülebilir kentler, hem yeşil hem de ekosistem anlayışının desteklendiği şehirlerdir (Sezgin ve Ünüvar, 2011, s.27). Üye Türk kentlerine bakıldığında tarihi ve doğal kaynakları bakımından zengin, tarım ve el emeği çalışmaların sürdürüldüğü yerel lokasyonlar olduğu görülmektedir.

Küreselleşmenin beraberinde getirdiği çevre, etnik köken, kültürel yozlaşma gibi sorunlar; "sürdürülebilir kent" yönetiminin artmasını sağlamıştır. Gelecek nesillere aktarılacak doğal ve kültürel kaynakların korunması, kuşaklararası iletişimin de temelini oluşturmaktadır. Bu minvalde gelecek kuşakla etkin bir iletişim kurabilmek, kültürel aktarım sağlayabilmek ve çevre ile uyumlu, çevre dostu bir yaşam için Cittaslow yol haritası olarak olmaktadır. Bu da gösteriyor ki; Cittaslow ölçütlerinden en önemlisi bu felsefenin demokratik bir akım olduğunun halka benimsetilmesi ve farkındalığıdır. Türkiye'de 2009 yılında başlayan katılım süreci artarak devam etmekte ve ülkenin çeşitli yerlerindeki başvuru talepleri artmaktadır.

Karl Popper; demokrasi tabanlı yönetimin var olduğu yerde diktatörlüğün olmadığını savunmaktadır (Erdoğan, 1996:174). Barry Holden, demokrasiyi kamu siyasetine ilişkin önemli sorunlar hakkında, halkın pozitif ve negatif yönde aldığı ve almaya yetkili olduğu temel belirleyici kararların yürürlüğe girdiği siyasal sistem olarak tanımlamaktadır (1988:6). Literatürel anlamda demokrasi; "*İnsan hakları, çoğulculuk, sözleşme düzeni, temsil-katılım gibi temel ilkelere dayalı ve sivil toplumun devletten, görece de olsa ayrılığını kabul eden bir yönetim tarzı*" demektir (Yıldırım, 1993:9). Buna göre vatandaşların, toplumun bütünüyle ilgili ana konularda alınan kararlara katılım sağlaması veya karar alma aşamasında yetkili olması, demokrasiden söz edebilmek için gereklidir. Yavaş Hareketi ile birlikte kentlerde demokratik anlamda da bir değişim ve gelişim yaşanmaya başlanmıştır. Cittaslow hareketinde de paydaşların ve yerel halkın katılımının üst düzeyde olması beklenmektedir.

Yavaş hareketinin sürdürülebilirliği ancak demokrasinin hakim olduğu bir yerel yönetim ile birlikte mümkündür. Türkiye'deki yerel yönetimlerde demokratik kültürün gelişmesi ve yerleşmesi, yavaş şehir hareketinin de yaygınlaşmasına olanak sağlamaktadır. Yavaş kent hareketi, küreselleşmeyle birlikte

etkisini kaybeden demokratik hareketlerin de bir anlamda yeniden hayata geçmesi bağlamında etkili olmuştur. İnsanın değerli olduğu, insani hak ve özgürlüklerin doğaya saygı duyularak hayata geçtiği yavaş kent akımının küreselleşme karşıtı bu tutumu, küreselleşmenin getirdiği olumsuzluklara karşı bir başkaldırı niteliğindedir. Demokratik tutumdan uzak bir yaklaşımla dünyayı çevreleyen küreselleşme hareketleri, tekelleşme ve tek tip yaşam ile insanları birer köleye çevirirken insani değerlerden uzak bir hayatın da yaşanmasını dikte etmektedir.

3. SONUÇ

Yavaş Kent hareketi kapsamında belirlenen kriterlerin demokrasinin de temelini oluşturması, bu iki kavramın aslında birbirinden uzak olmadığını hatta iç içe bir politika düzleminde sürdürüldüğünü göstermektedir. Yavaş Kent olmak için çalışan yerel yönetimlerin, Cittaslow kapsamında belirlenen kriterleri yerine getirirken yaptığı çalışmalarda yönetim süreçlerini de gözden geçirmesi ve yönetimini demokratik platforma taşınması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Türkiye’de yer alan şehirlerde yavaş kent hareketiyle varlığını sürdürmeye çalışan küçük ölçekli yerel yönetimlerin, demokratik anlamda da kendini geliştirdikleri ve bu varoluş çabasında küresel ölçekte ‘ben de varım!’ dedikleri görülmektedir. Cittaslow hareketiyle birlikte sosyal uyumun artırılması, sosyal dengenin sağlanması ve toplumun her kesiminden bireyin demokratik bir ortamda kendine uygun bir yer bulması ve kendini özel hissetmesi de sağlanmaktadır.

Yavaş şehir kavramı, demokrasi değerlerini güçlendirebilecek bir çerçeve sunması sebebiyle bu alanda şehirlerin daha hızlı aksiyon almalarını da kolaylaştırmıştır. Hareket, yerel halkın katılımını artırarak, şehir yönetimlerini daha açık ve hesap verebilir hale getirmek suretiyle demokratik süreçlere olumlu katkılarda bulunmayı amaçlamaktadır.

Cittaslow hareketinin Türkiye’deki üye kentlerine baktığımızda; ekonomik kalkınma açısından iddiası olmayan kentler olmasına rağmen küreselleşme karşısında ayakta durmak için savaş vermeleri, kendi kimliğini koruma çabaları da çok büyük bir demokratik harekettir. Yerel yönetimlerin, yavaş kent kriterlerini yerine getirebilmeleri için gerçek anlamda demokratik bir gelişim göstermiş olması gerekmektedir. Yavaş kent akımıyla birlikte, yerel yönetimler yeniden bir demokratikleşme ve yenilenme sürecine girmiş ve yeni bir yüze yeni bir kimliğe kavuşmuştur.

Yavaş Şehir hareketi, temel prensipleri doğrultusunda yerel katılım, toplumsal sorumluluk ve yerel yönetimlerin şeffaflığı gibi unsurları içermektedir. Bu unsurlar, Yavaş şehir anlayışının demokrasiye olumlu bir etki sağladığını gösterir. Halkın katılımını artırmak, şeffaflığı teşvik etmek, yerel değerlere saygı göstermek, eşitlik ve adaleti desteklemek, Yavaş Şehir hareketine katılmak isteyen kentlerin demokratik yönetim ilkelerine uygun bir çerçevede hareket etmesini sağlamaktadır. Bu şekilde, şehirlerdeki yaşam kalitesinin artması ve toplumların demokratik değerlere daha yakın bir şekilde yaşaması sağlanmaktadır.

Cittaslow hareketi, demokrasi değerlerini güçlendirme konusunda önemli bir çerçeve sunmaktadır. Bu hareket, yerel halkın katılımını artırarak, şehir yönetimlerinin şeffaf ve hesap verebilir olmasını sağlayarak, yerel değerlere saygı göstererek, eşitlik ve adaleti destekleyerek sürdürülebilirlik ilkelerini benimseyerek demokratik bir yönetim modelini yansıtmaktadır. Demokrasinin Cittaslow hareketi ile bağlantısı benimsedikçe Türkiye’deki katılım sayısının daha da artması mümkündür.

Yerel halkın aktif katılımının teşvik edilmesi, demokratik süreçlerin güçlenmesine ve toplumun yönetim süreçlerine daha fazla dahil olmasına olanak tanımaktadır. Bu da demokrasinin temel taşlarından biri olan toplumsal katılımın güçlenmesine yönelik önemli bir adımdır.

Ayrıca, şehir yönetimlerinin şeffaf olması ve hesap verebilirlik ilkesine uygun hareket etmeleri, halkın yönetim süreçleri hakkında bilgi sahibi olmalarını ve bu süreçlere etki etmelerini sağlamaktadır. Bu durum, demokratik bir yönetim modelinin gerekliliğini vurgulamakta ve halkın demokratik süreçlere olan güvenini artırmaktadır.

Cittaslow hareketi, yerel değerlere saygı göstererek, kültürel çeşitliliği koruyarak ve herkesin eşit haklara sahip olduğunu vurgulayarak demokratik değerleri desteklemektedir. Bu, toplumun bir arada yaşamasını sağlayarak demokrasinin temel ilkelerinden biri olan çoğulculuğu güçlendirmektedir.

Eşitlik ve adaletin desteklenmesi, demokratik bir yönetim modelinin gerekliliğini vurgulamaktadır. Yavaş şehir, şehir içindeki sosyal eşitsizliklere karşı duyarlılık göstererek, herkesin şehirde eşit fırsatlara sahip olması için çaba sarf eden bir hareket olma özelliği taşımaktadır. Türkiye’de son on yıldır benimsenen

harekete katılım gittikçe artmakta ve bu akımın kriterlerinin sağlanması için hemen hemen tüm yerel yönetimler tarafından çaba gösterilmektedir. Cittaslow akımının hayata geçirildiği Türkiye şehirlerinde yerel halkın da bu akıma destek verdiği anlaşılmaktadır. Halkın desteğini alan yerel yönetimlerde turizm, ticaret ve ekonomik kalkınmanın ivme kazandığını da söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

- Akçakaya, M. S. (2022). Küçük Güzeldir: Önceliği İnsana Veren Bir Ekonomi Anlayışı. *Olgu Sosyoloji Dergisi*, 1(1), 41-43.
- Akdoğan, Y. (2008). *Yerel Siyaset-Kavramlar, Yerel Siyaset İçinde İstanbul (1.Baskı)*. Okutan Yayınları.
- Aykaç, B. (Ed.) (2003). *Türkiye'de Kamu Yönetiminin Küçültülmesi, Yerel Yönetimler ve Yerel Demokrasinin Açmazları*, Gazi Kitabevi.
- Aykan, E. (Ed.) (2010). *Sürdürülebilir Kalkınma Bakış Açısı ile Kalkınma Ajansları ve Ekolojik Modernizasyon Uygulamalarında Kalkınma Ajanslarının Rolü*, Ekin Yayınevi.
- Baldemir, E., Kaşmer Şahin, T., Kaya, F., (2013). Yavaş Şehir Olma Durumunun Analitik Hiyerarşi Süreci ile Değerlendirilmesi. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 29-50.
- Campbell, S. (1996). Green Cities, Growing Cities, Just Cities? Urban Planning and The Contradictions of Sustainable Development. *Journal of The American Planning Association*, 62(3), 296-312.
- Clark, T. & Knowles L. (2003). Global Myopia: Globalization Theory in International Business. *Journal of International Management*, 9(4), 361-372.
- Coşkun, A. V. (1999). Yerel Yönetimler ve Demokrasi. *Türk İdare Dergisi*, 71(422), 93-110.
- Delal, Ö. (2019). Youtube Reklamları Üzerinden McDonald's Reklamlarının Kültürlere Göre Farklılaşması. *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 65-86.
- Doğaner Gönel, F. (2010). *Kalkınma Ekonomisi*, (1.Baskı). Efil Yayınevi.
- Ekincek, S. (2014). *Sakin Şehir (Cittaslow) Yöneticilerinin Sakin Şehir Hareketine ve Sürdürülebilirliğe Yönelik Değerlendirmeleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi.
- Erdoğan, M. (2017). *Anayasal Demokrasi*. (13. Baskı). Siyasal Kitabevi.
- Ertan, B. (2002). Yerel Yönetim Kavramı. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 11(1), 22-30.
- Görmez, K. (1997). *Yerel Demokrasi ve Türkiye*, Vadi Yayınları.
- Hill, D. M. (1974). *Demokratik Teori ve Yerel Yönetim*, National Library of Avustriya.
- Holden, B. (1988). *Understanding Liberal Democracy*, Philip Allan.
- Knox, P. & Mayer H. (2006). Slow Cities: Sustainable Places in a Fast World. *Journal of the Urban Affairs Association*, 28(4), 321-334.
- Mardin, Ş. (2020), *Türkiye'de Toplum ve Siyaset: Makaleler 1*. İletişim Yayınları.
- Mill, J. S. (1996). *Essays on French History and Historians*. Routledge.
- McLuhan, M. (1964). *Understanding Media: The Extensions of Man*. Signet Books.
- Özer, M. A. (2000). Yerel Demokrasi, Demokratik Yerel Yönetimler ve Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesi Kavramlarının Tahlili Üzerine, *Türk İdare Dergisi*, 72(426), 129-143.
- Özer, M. A. ve Akçakaya, M. (2014). *Yerel Yönetimler*. Gazi Kitabevi.
- Özmen, Ş. Y., Birsen, H., & Birsen, Ö. (2016). Yavaş Hareketi: Çevreden Kültüre Hayatın Her Alanında Küreselleşmeye Başkaldırı. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1(2), 38-49.
- Resnik, D. B. (2010). Urban Sprawl, Smart Growth, and Deliberative Democracy, *Am J Public Health*, 100(10), 1852–1856. doi: 10.2105/AJPH.2009.182501
- Sugranyes, A. & Mathivet, C. (2010). *Cities For All Proposals and Experiences Towards the Right to the City*, Habitat International Coalition.
- Sezgin, M. ve Ünüvar, Ş. (2011). *Yavaş Şehir; Sürdürülebilirlik ve Şehir Pazarlaması Ekseninde*. Çizgi Kitabevi.

- Schumacher, E. F. (Ed.) (2014). *Küçük Güzeldir: Önceliği İnsana Veren Bir Ekonomi Anlayışı*. Simurg Kitapevi.
- Şenses, F. (2004). Neoliberal Küreselleşme Kalkınma İçin Bir Fırsat mı, Engel mi? *ERC Working Paper in Economic*, 4(9), 1-27.
- Tocqueville, A. (Ed.) (1994). *Amerika'da Demokrasi*, Yetkin Yayınları.
- Ünal, M. ve Zavalı, Y. (2016). Küreselleşme Karşıtı Bir Hareket: Yavaş Hareket. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 889-912.
- Yıldırım, S. (1993). *Yerel Yönetim ve Demokrasi - Kavramlar, Yaklaşımlar*, Iula-Emme.
- Zorlu K. ve Yılmaz A. (2014). *Kültürel Mirasın Korunmasında Yeni Bir Şehir Hareketi: Sakin Şehir (Cittaslow)*, *Gençlik ve Kültürel Mirasımız Uluslararası Kongre*, 1(1), 361-370.